

متن پرسش

سلام علیکم: استاد محترم نمی دانم تا چه حد فضای فکری جامعه را رصد می کنید اما چند وقتی است جناب آقای ابراهیم فیاض که از اساتید محترم دانشگاه تهران هستند و نزد انقلابیون بسیار امین و مورد احترام، به شکلی تند و حتی بعضا با بی احترامی بر تفکر صدرائی، عرفانی می تازند و اظهاراتی را مطرح می کنند که باعث حیرت بسیاری از مؤمنین و انقلابیون شده است. از همجنسباز خواندن ملاصدرا بگیریید تا فاشیست خواندن علامه طباطبایی و خلاصه حمله همه جانبه به همه متفکران صدرایی، عرفانی و سنت گرا همچون آقای نصر، فردید و ... متأسفانه ایشان بسیاری از جوانان انقلابی را نسبت به فلسفه و عرفان بدبین کرده اند. علاوه بر آن ایشان با درست کردن یک دوگانه به نام «حکومتی ها و جمهوریتهای ها» افرادی همچون علامه مصباح، علامه طباطبایی، علامه جوادی آملی، ملاصدرا و ... را در زمره «حکومت اسلامی ها» قرار می دهند و امام، رهبری، شهید بهشتی و شهید مطهری را در زمره «جمهوریتهای ها» و ادعا می کنند گروه اول جمهوری اسلامی را از گروه دوم دزدیده اند و ما امروز در عوض جمهوری اسلامی امام خمینی، با حکومت اسلامی علامه طباطبایی و علامه مصباح مواجه هستیم. مع الاسف بسیاری این دسته بندیها را پذیرفته اند تا جایی که برخی ادعا می کنند امام بر مبنای تفکر صدرایی انقلاب نکردند و از دل این تفکر جز «نگاه بالا به پایین»، «دیکتاتوری»، «حکومت آمرانه و فاشیستی»، «امر به معروف حکومتی»، «فتووالیسم»، «مرید و مرادبازی»، «تحکم» و «فساد اخلاقی» چیزی بیرون نمی آید. حوزه که خفته و صدایی از آن بلند نمی شود. اما ما از پرچمداران تفکر صدرایی مثل جنابعالی انتظار داریم با عنایت و توجه به شبهاتی از این دست اجازه ندهید دامان تفکر ناب اسلامی-ایرانی با این اتهامات لکه دار شود. در حال حاضر از اردوگاه صدرائیان در قم هیچ صدایی شنیده نمی شود. حداقل شما از اصفهان پاسخی بدهید تا این حرفها فضای فکری جامعه را مسموم نکند. با تشکر

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: به نظر بنده باید آقای دکتر فیاض متوجه می بودند که جهان ما در آینده چه جهانی است و با چه هویتی؟ مسلم آن طور که آقای دکتر فیاض فکر می کنند ما جزیره ای خواهیم شد مثل جزیره ی وهابیت، و شیعه با دیوارهایی که از نظر فکری به گرد خود می کشد، به کلی از جهان امروز بیرون خواهد افتاد؛ در حالی که ما طلوع دیگری خواهیم داشت، طلوعی که حضرت روح الله «رضوان الله تعالی علیه» در نامه ی خود به آقای گورباچف از آن خبر داد و گورباچف را نیز به تأمل در

اندیشه‌های صدرایی و ابن عربی نمود. این، وسعت آینده‌ی ما است. هرگز نباید معطل امثال آقای دکتر ابراهیم فیاض شد که تاریخ آن‌ها سال‌ها است گذشته است و بالاخره چند نفری که آماده‌ی حضور جهانی با آموزه‌های تشیع را ندارند، همدیگر را پیدا می‌کنند ولی به گفته‌ی مولوی: «گر شوم مشغول اشکال و جواب / تشنگان را کی توانم داد آب».

مولوی در رابطه با اینکه عده ای همواره کار زیاد می‌کنند و مردم را از کار اصلی خود باز می‌دارند داستان گره اسبی را به میان می‌آورد که در حال آب خوردن بود تا تشنگی خود را رفع کند و صاحب اسبها که با سوت زدن مانع آب خوردن آن کره اسب میشد و نتیجه می‌گیرد همواره از این کارافزاها بوده و هستند، تو کار خود را انجام بده. می‌گوید:

کار افزایان، بُدند اندر زمین
زود، کایشان ریش خود بر می‌کنند
پیش از آن کز هجر گردی شاخ شاخ
آب کش، تا بر دمَد از تو نبات
می خوریم ای تشنه غافل بیا
سوی آن وسواس طاعن ننگریم

گفت مادر، تا جهان بوده است از این
هین تو کار خویش کن ای ارجمند
وقت تنگ و می رود آب فراخ
شهره کهریزست پر، آب حیات
آب خضر از جوی نطق اولیاء
ما چو آن گره، هم آب جو خوریم

وقتی انسان متوجه شد کارافزایان عالم دامهایی برای زندگی ما پهن کرده اند، راه خود را پیدا کرده ایم. و فرصت را جهت نوشیدن آب زندگانی از دست نمی‌دهیم و با شناختن حق رب و حق رسول و حق اهل بیت راه خود را از بقیه جدا می‌نماییم و می‌فهمیم بقیه ی راهها قیل و قالی بیش نیست که حضرت رضا «علیه‌السلام» در آن مورد فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْقِيلَ وَالْقَالَ وَ إِضَاعَةَ الْمَالِ وَ كَثْرَةَ السُّؤَالِ» [۱] خداوند، قیل و قال، و ضایع کردن مال، و کثرت سؤال را دشمن دارد. راه حل مشکلات ریشه در آرامشی دارد که ماوراء حرص ها و ولع ها قرار دارد.

در ضمن جناب آقای دکتر مهدی امام‌جمعه در کتاب «سیر تحول مکتب فلسفی اصفهان از ابن سینا تا ملاصدرا» مطالب درخوری نسبت به انتقادهایی که این‌گونه افراد به مکتب صدرا دارند؛ مطرح کرده‌اند. موفق باشید

[۱] - تحف العقول عن آل الرسول (ص)، ص ۴۴۳.